

Kázání bratra faráře S. Karáska s názvem: „**BLÁZEN**“

(kompilace kázání ze dne 2. a 9. srpna 2009 u Salvátora)

Biblické slovo, které nás dnes chce pozdravit a pocelovat, je zapsáno v Žalmu 14., ve verši 1., kde čteme: „**Říká blázen v srdci svém: Není Boha**“ a ve verši 7.: „**Kéž už přijde ze Siónu spása. Až Hospodin změní úděl svého lidu, bude Jákob jásat.**“

*

Ó Pane, dej, ať Tvé slovo v našich srdcích dojde sluchu, ať přijímáme to, co nás pozdvihuje. Amen.

*

„Říká blázen v srdci svém, není Boha“, tak zní konstatování zbožného žalmisty v kralickém překladu. Jakého blázna má na srdci náš žalmista? V originálním hebrejském textu je použit výraz Nabal. Tento výraz je zvláštní, v Bibli neobvyklý. Lidé, kteří se staví proti Bohu, jsou v Písmu a v žalmech často označováni jako bezbožníci či jako svévolníci. Člověk spravedlivý a svévolník, to je dvojice, která vymezuje dva zásadně odlišné přístupy člověka k Bohu, k životu, k lidem i k přírodě. V našem žalmu je použit výraz jiný a neobvyklý. A to dává možnost různého překladu, různého důrazu, různého pojetí. Blázen, v nejmírnějším pojetí, to je člověk bláhový, bláha, člověk, který si nedělá příliš starostí, který si život nekomplikuje marným hloubáním, člověk, který je splachovací a pohybuje se na povrchu věcí, člověk povrchní. Náš moderní ekumenický překlad říká místo blázen bloud a tím vystihuje správně neobvyklost tohoto pojmu. Bloud – člověk vnitřně zbloudilý, ten, který se nechal obludit marnostmi, cetkami a pozlátky. Bloud zbloudil do svého bludu tím, že ztratil ze zřetele Boží vůli a teď se v životě jen tak plácá, je rozutíkaný do stran, nesměruje, ale právě bloudí v labyrintu světa. Jiní překladatelé překládají blázen jako pošetilec. Farář Jirí Kučera z Hradiště překládá slovo blázen pojmem blbec. Martin Buber, nejcitlivější překladatel z hebrejštiny do němčiny říká der Nichtige, což už zní ostřeji jako ničema, ničemník nebo budižkničemu, člověk nicotný, jakási nicka. Španěl Unamuno jde na to nejostřeji a překládá rovnou člověk zlý či zločinec. Tak tu máme celou škálu možností, od bláhového až po zlosyna.

V Novém zákoně je ve slově blázen také rozdílná intenzita. Uvedu dva příklady. Člověk, kterému se mimořádně urodilo a který si předsevzal, že postaví sýpky, v kterých úrodu uchová, slyší – „blázne, této noci požádají duše tvé od tebe, a co z toho všeho bude“. Tedy ne, ty zločinče, ale ty bláho, blázínku, ať děláš, co chceš, nech toho, zastav se, brzdi koně své aktivity, kteří tě ženou do zaneprázdnění. Nejtěžší kalibr pak v slově blázen cítíme ze slov Ježíšových. V kázání na hoře Pán Ježíš rozvádí starozákonní Nezabiješ a poukazuje na to, že jde člověka i vnitřně, duchovně odrovnat a zabít. Nezabiješ - vztahuje Ježíš i na vnitřní a duchovní rovinu. Neubiješ v člověku jeho vnitřní náboj, nesmíš ho zdrtit, uhasit jeho svíci, zatratit. Ježíš říká: „Slyšeli jste, že bylo řečeno otcům: Nezabiješ. Já však vám pravím: kdo by řekl svému bratru rácha, to je slabý ve víře, kdo snižuje víru svého bratra, bude vydán radě, a kdo by řekl: Blázne, ten musí pekelný oheň trpět.“ To už není – ty bláho, ty blázínku. V tomto Ježíšově pojetí je nadávka ty blázne, pokládána za těžší provinění než zabít. Blázen byl totiž člověk stojící pod vlivem ďábelských mocností a tím nezpůsobilý pro soužití s Bohem. Říci někomu ty blázne, znamenalo vyloučit ho z obecnství s Bohem. To bylo to nejhorší, čeho se mohl někdo na svém bližním dopustit, neboť jej tím vylučoval i z naděje na život věčný. Tímto označením – blázne – nezabíjel jenom tělo, nýbrž i duši. Takový člověk se skutečně rouhal, neboť si přisvojoval právo, které náleží pouze Bohu a pro rouhače znal Starý zákon jen trest smrti. Ježíš vychází plně ze Starého zákona a slovo blázen z jeho úst dostává nový význam. Vnitřně zabít, snižovat, vylučovat či

dokonce vyloučit bratra, bližního člověka ze společenství s Bohem, odhaluje jako vnitřní zabíjení, jako nejtěžší hřích.

Mínule jsem se zmínil, že v letních měsících mám hodně svateb. Ale mám i hodně křtin. I my, zde u Salvátora, zažíváme poměrně často křty dětí i dospělých. Je to i tím, že já, a myslím, že s tím souhlasí i celý náš sbor, křest nikomu neodmítám. Když někdo projeví touhu být pokřtěn, když vyzná, věřím, tak ho rád pokřtím. I někteří moji kolegové, evangeličtí faráři, mají jiné pojetí křtu a přímo či nepřímo odmítnou někoho, kdo po tom touží být pokřtěn. Stále znovu se setkávám s lidmi, kteří byli takto odmítnuti a kteří jsou tím poznamenáni či zhrzeni ve víře. Já to zásadně nedělám ze strachu ze slov Ježíšových, z obavy, abych si neosoboval právo, které náleží pouze Bohu, abych někomu nezabraňoval vejít, třeba svou vlastní cestou, abych nezabil duši člověka, sestry či bratra. Já to zásadně nedělám, neměřím víru člověka, neříkám ten je slabý ve víře – rácha – neříkám, ty jsi blázen a bezbožník. Nedělám to nejenom ve křtu, ale i v životě. I když mně někdo o sobě říká, já jsem ateista, bezbožník, pohan či svévolník, já mu to nevěřím a říkám si v duchu: Miláčku, to jsou jen pojmy. Pojď, půjdeme spolu kus cesty a já budu hledat, po čem toužíš a o co ti jde nejvíc, v co věříš, co tě formuje.

Věnujme pozornost tomu, jak náš žalm pokračuje: „Říká blázen v srdci svém: Není Boha. Porušení jsou a ohavní v tom, o co se snaží, není, kdo by činil něco dobrého. Zpronevěřili se všichni, odvrátili a zvrhli se všichni, napořád neužiteční učinění jsou, není, kdo by činil dobré, není ani jednoho.“ Tento výrok pravdivě popisuje vnitřní bídu tehdejšího Božího lidu v době jeho poroby v babylonském zajetí. Bez příkras, bez iluzí s prorockým pohledem, který vidí až do morku kosti, je popisováno selhání Božího lidu, ztráta jeho vnitřní identity a přizpůsobení se, až splynutí s pohanským Babylónem. Takováto hlubinná kritika, více zděšení nad mizerným duchovním stavem Izraele, je v Bibli poměrně častá, dalo by se říci stálá, v každé generaci znovu.

14. žalm konstatuje skutečně tristní stav Božího lidu. Ale kdo to v žalmu říká, říká to blázen, nebo to tak vidí člověk víry? To není v žalmu zcela jasné, je-li to řeč bohapustého či bohobojného. Tato určitá nejasnost vedla post-středověké reformátory Luthera a Kalvína k tomu, že tu velkou stížnost kladou do úst tomu bláznovi. Používají množné číslo a oba shodně překládají: Pošetilci říkají ve svém srdci – není Boha, lidé jsou porušení, páchají ohavností, všichni se zvrhli, atd. Ostatní překladatelé to překládají tak, že ten neutěšený stav lidu předkládá žalmista svému Bohu. Obě možnosti jsou možné, a to mně vede k následujícímu výkladu. Ten bídný stav, to je prostě realita. Tak to je, tak to vidí blázen i žalmista, v tom popisu se neliší. Lid Boží se zvrhl, zpronevěřil své víře, všichni se přizpůsobují babylonskému modlářství, v různých kouzlech páchají ohavností před Hospodinem, tu hrůzu vidí oba dva stejně. Ti dva, bloud a věřící se diametrálně liší v konsekvenci, v tom, co z toho vyplývá či plyne. Když tu spoušť vidí člověk pošetilý či bláhový, tak si řekne ve svém srdci – není Boha – nebo přesněji přeloženo: „Da gibt's keinen Gott“ – Bůh tu není, tady v tom masakru, v zajetí, v nespravedlnosti a v našem selhání, Bůh tady v tom není. Člověk bláhový nezpochybně Boží existenci, věří Bůh je v nebi, Bůh je v Izraeli, naší domovině, ale tady v tom duchovním srabu, v té masové zradě, tady v tom Bůh není, je mrtev. To my jsme ho zabili svým totálním odklonem. Věřící žalmista se brání této skepsi a rezignaci. Vidí také tu mizérii nespravedlnosti zajetí, i tu zhoubnou přizpůsobivost věřících pohanským praktikám. Vidí to stejně, ale věří, že i v tom všem je Bůh. Říká: Hospodin vidí, má-li kdo rozum a dotazuje-li se po Boží vůli. Bůh je a zůstává v rodině spravedlivého, Bůh je útočištěm, vnitřním krytím lidem ostouzeným, pronásledovaným, chudým a poníženým. Bůh je tady, v lidmi nespočítatelných věrných, v srdci a v rodině spravedlivého, Bůh je tu v ponižovaných a v obětech. „Není Boha“ nebo „Bůh tu není“ a „Bůh je tady s námi i v této bídě“, tak se liší výpověď víry, bláhového a věřícího. Ale hlavní odlišení je teprve v tom, co následuje. Zatímco bloud smutně konstatuje – není Boha, tak člověk víry silně doufá: „Kéž už přijde Izraeli ze Siónu spása. Až Hospodin změní úděl svého lidu, bude Jákob jásat, Izrael se zaraduje.“ Zbožný žalmista touží po

Bohu, ví, že se vrátí, že změní úděl svého lidu, a že se Izrael bude radovat a jásat. „V nastalé tmě svou víru ztratí, kdo neví, že se světlo vrátí.“ Víra je živena nadějí a touhou. Apoštol Pavel v dopise k Židům definuje víru jako podstatu věcí, v které doufáme a spolutvorbu toho, co nevidíme. Bláhový i zbožný vidí to samé – duchovní spoušť a hlavní odlišení je v tom, že zbožný doufá a spoluvytváří to neviditelné, to, co ještě není, to, co bude. Nejde tedy o teoretickou rozumovou úvahu - Bůh existuje anebo Bůh není, neexistuje. V Boha nestačí pasivně věřit, to jest uznávat jeho existenci, říkat ano, něco tam někde nahoře musí být, Bůh někde, možná nad námi, musí být. Po Bohu musíme toužit a není-li k vidění, musíme po něm hladovět, musíme chtít, aby byl, aby byl i tu, tady v tom. I když Boha zrovna nevidíme, hladovíme po něm, po tom, k němuž voláme. Ano, Bůh z Otčenáše, Bůh, jehož prosíme, přijď Tvé království, posvěť se Tvé jméno, buď vůle Tvá jako v nebi, tak i na zemi. Na zemi, tehdy v Babylóně, dnes v Čechách, tady v té duchovní bídě, buď tady, kde Tě postrádáme. Bože, my chceme s Tebou spolupracovat na tom, v co toužíme, ale co nevidíme, čehož se nadějeme. Věříš-li v Boha, miluješ-li ho, Bůh věří v Tebe a vysílá Tě a tvoří Tě, tvoří Tvé srdce. Vše tenduje k nevěře, k rozpadu a k nicotě. A při díle je Duch Boží, který chce svět, nás, Tebe i mne, vytrhnout z procesu nicoty, chce nás spasit.

Španěl Unamuno překládá náš 14. žalm tak, jak sem řekl minule, velmi tvrdě. Zlý praví v srdci svém: Bůh není a dodává: „A tak v pravdě jest. Neboť člověk spravedlivý si může říci ve své hlavě: Bůh tu není. Ale v srdci si to může říci jen zlosyn. Nevěřiti, že je Bůh nebo věřiti, že není, to je jedna věc. Druhá, nelidská a strašná je: smířiti se s tím, že tu není a nechtíti aby byl, to převyšuje každou jinou mravní obludnost.“ Bůh tvoří sám sebe v nás, činí to z lásky. A člověk jeho láskou navštívený chce ze vši své vůle, aby Bůh byl, chová se a cítí jako už by naplno byl - tam, kde Bůh vládne - v jeho království. A tím právě, že chceme, aby Bůh byl, a že jednáme podle té touhy, tím tvoříme a ožívujeme Boha. Bůh se v nás vytváří, projevuje a prosazuje se. Bůh jde vstříc každému, kdo ho hledá s láskou a skrze lásku a Bůh mívá toho, kdo ho hledá chladným rozumem bez lásky.

„Kéž už přijde ze Siónu spása“- touto touhou, která touží po tom spolupracovat s Bohem na jeho návratu, která touží po tom, spřáhnout se i činy a celým životem s Božím duchovním tažením proti rozpadu, stydnutí a usychání lásky, proti nicotě, touto touhou se liší zbožný žalmista od toho blouda. Na začátku kázání jsem rozestřel celou škálu možností, jak přeložit to hebrejské Nábal – blázen či bloud. Po mém výkladu bych nepoužil žádný z těchto více či méně pejorativních pojmů. Náš blázen – Nábal – je člověk věřící a nechci o něm říci slabý ve víře, to je rácha, a už vůbec ne blázen či blbec. Je to věřící – má sestra či bratr, který v rozpadu a ve všeobecné nevěře ztrácí hlavu. Přesněji, ztrácí víru, ztrácí srdce a se smutkem v hlase konstatuje – tady v tom už není žádný Bůh. Nábal je věřící se zakaleným hledím, věřící, který Boha nezpřítomňuje svými činy, svým životem. Nábal není ničemník, duchovní nula či nicka, není to zlosyn, je to má sestra, můj bratr, jsem to často i já ve chvíli nouze, kdy toužím po Bohu, po lásce, kdy bez něj a bez ní nemohu žít a přitom si říkám Bůh tady není, je skrytý a vzdálený. Nábal je ve mně když nedohlédám k nadějně podstatě víry, když mně kalí můj vnitřní zrak jevy rozkladu. Nábal, ten, co nedohlíží, je přítomen v každém z nás. Svatý František říkal svému tělu, které musí jeho Duch stále pobízet, bratr Osel. Ten blázínek, ten můj bratr, to je můj rozum – rozum můj bratr Osel, ve chvílích, kdy nenaslouchá hladu a touze mé víry, mého srdce. Nábal tato důležitá složka naší bytosti, ať je pohlcována naší vírou, která touží, aby Bůh byl, která hladoví, vyhlíží a tvoří. Kéž už přijde ze Siónu spása, kéž už Bůh změní úděl svého lidu, kéž už Boží lid jásat. To je ta hladová víra, která je připravena vnášet Boha tam, kde díky nám není: Kéž už přijde, přijď již, Pane Ježíši Kriste, přijď království Tvé. Amen.